

Vastine

12.11.2025

Maakuntavaltuusto

Maakuntahallituksen vastine tarkastuskertomukseen vuodelta 2024

Huomio 1.

Tarkastuslautakunta suosittelee avoimempaa ja eteenpäin katsovaa johtoryhmätyöskentelyä sekä päätäntävallan hajauttamista johtamisjärjestelmän alkuperäisen tavoitteen mukaiseksi.

Tarkastuslautakunta katsoo, että johtamisjärjestelmää ei ole edelleenkään toimeenpantu käytäntöön suunnitellusti.

Vastine 1:

Kunnallinen päätöksenteko perustuu kuntalakiin ja kunnan hallintosäännön määräyksiin. Kuntalain (410/2015) 12 luku sisältää säännökset kunnan päätöksenteko- ja hallintomenettelystä. Perussäännökset valtuuston kokoontumisesta ovat kuntalaissa, mutta muiden toimielinten kohdalla kokousmenettely perustuu pääosin hallintosäännön määräyksiin. Jokaisessa kunnassa ja kuntayhtymässä on oltava hallintosääntö, jonka sisällön määrittelee kuntalain 90 §. Hallintosäännössä on annettava tarpeelliset määräykset ainakin niistä asioista, jotka kuntalaissa luetellaan.

Keski-Pohjanmaan liiton hallintosääntö on ollut valmistelussa vuodesta 2023. Uudistamisen tavoitteena oli, että hallintosäännön luonnos olisi ollut käytössä vuonna 2023. Hallintosääntö on oleellinen hallinnollinen määräysasiakirja, joka määrittelee kuntalain ohessa uudistetun Keski-Pohjanmaan liiton hallinto- ja johtamisjärjestelmän työn järjestelyjen vastuut ja tehtävät. Hallintosäännön uudistaminen ei ole edennyt vuosina 2023-2024 suunnitellusti. Tämän vuoksi on jouduttu toimimaan voimassa olevaa, aikaisemman johtamis- ja hallintojärjestelmän hallintosääntöä soveltaen. Uudistetun johtamis- ja hallintojärjestelmän luonnos saatiin valmisteltua vasta vuoden 2025 alkuvuoden aikana. Hallintosääntö on ollut maakuntahallituksen käsittelyssä neljä kertaa vuoden 2025 aikana, mutta palautettu toistuvasti takaisin valmisteluun.

Keski-Pohjanmaan liitossa on otettu käyttöön uudistettu johtamis- ja hallintojärjestelmä vuonna 2023. Vaikka hallintosääntö ei ole edennyt suunnitellusti, vastuuta on siirretty uudistetun hallinto- ja johtamisjärjestelmän tavoitteiden mukaisesti toimialueiden johtajille.

Päätösvaltaa on hajautettu. Toimialueiden johtajina toimivat lähiesimiehet vastaavat maakuntavaltuuston hyväksymien tulostavoitteiden toteutumisessa ja toimialueelle

annettujen tehtävien toteuttamisessa ja työn tulosten valvonnasta. Toimialueiden johtajat vastaavat vastuullaan olevien tiimien työsuunnittelusta, työntekijöiden työohjauksesta, työaika-suunnittelusta, tiimien asiantuntijoiden etätöiden hyväksymisestä, vuosilomasuunnitelman mukaisten lomien hyväksymisestä, saldovapaiden käytöstä, sairauslomiin liittyvästä esimiestoiminnasta sekä vuosittaisten kehityskeskusteluiden toteuttamisesta. Toimialueiden johtajilla on vastuu tiimin vastuulla olevien hankkeiden hankesuunnitelman mukaisesta toteuttamisesta sekä varhaisen puuttumisen toimeenpanosta.

Tarkastuslautakunnan havainnot johtamisjärjestelmän toimimattomuudesta sekä henkilöstön kuulemisista aiheuttivat vuonna 2025 maakuntahallituksen laajoja toimenpiteitä maakuntaliiton johtamiseen liittyen. Vuonna 2025 maakuntajohtajan luottamusta arvioitiin kuntalain § 43 mukaisessa tilapäisessä valiokunnassa.

Huomio 2.

Tarkastuslautakunta suosittaa edelleen kiinnittämään erityistä huomiota sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan. Voimassa olevan sisäisen valvonnan ohjeen kohdan 8 mukaisesti maakuntajohtajan tulee laatia yhteenveto toimialojen päälliköiden sisäisen valvonnan havainnoista ja raportoida niistä vuosittain maakuntahallitukselle.

Sisäisen valvonnan kattavuuden ja kuntaliiton suositusten mukaisuuden parantamiseksi toimialojen päälliköiden suora vuosittainen raportointi maakuntahallitukselle vahvistaisi sisäistä valvontaa ja varmistaisi, että toimialojen näkemykset ovat suoraan osa sisäisen valvonnan kokonaisuutta. Hallituksen tulisi muodostaa kokonaisarvio sisäisen valvonnan keskeisistä johtopäätöksistä. Hallituksen kokonaisarvio tulisi kirjata pöytäkirjaan varsinaisena päätöksenä tiedoksiannon sijaan.

Vastine 2:

Kuntalain 13§:n mukaan Keski-Pohjanmaan liiton hallintosääntöön on kirjattu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatavat. Hallintosäännön 57§:n mukaisesti maakuntahallitus vastaa kokonaisvaltaisesti sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Hallintosäännön 58§:n mukaan maakuntajohtaja vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta liitossa. Hallintosäännön 59§:n määrää sisäisen tarkastuksen tehtävistä.

Keski-Pohjanmaan liiton sisäisen valvonnan yleisohje on hyväksytty maakuntahallituksessa 15.6.2020 §59. Sen mukaisesti maakuntajohtaja vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta liitossa, ohjeistaa alaisiaan sekä raportoi asiasta maakuntahallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Kukin päällikkö vastaa toimialueensa toimintaan liittyvästä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta toimialueellaan, ohjeistaa alaisiaan sekä raportoi asiasta maakuntajohtajalle.

Keski-Pohjanmaan liiton sisäinen valvonta ja riskienhallinta on suoritettu lakien, liiton omien ohjeiden ja maakuntahallituksen määräysten mukaisesti. Keski-Pohjanmaan

liiton sisäisen valvonnan raportit ovat valmisteltu ja esitelty vuosittain maakuntahallitukselle Keski-Pohjanmaan liiton sisäisen valvonnan yleisohjeessa määrätyllä tavalla. Vuoden 2024 sisäisen valvonnan raportti on valmistunut 13.1.2025 ja se on käsitelty maakuntahallituksen kokouksessa 20.1.2025 § 3. Keski-Pohjanmaan liiton näkemys on se, että sisäisen valvonnan raportti kattaa sisäisen tarkastuksen vaatimukset.

Kuntaliiton ohjeissa sisäisen tarkastuksen järjestämisestä mainitaan seuraavaa: *Kuntalaissa ei ole säädetty sisäisestä tarkastuksesta. Kunnanhallituksen tulee tilivelvollisena toimielimenä järjestää sisäinen tarkastus, mikäli kunnanhallitus ei omin toimenpitein saa riittävää varmuutta ja tietoa sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan menettelyiden asianmukaisuudesta ja tuloksellisuudesta.* Keski-Pohjanmaan liiton hallintosäännön ja sisäisen valvonnan yleisohjeen mukaan maakuntajohtaja ja päälliköt vastaavat sisäisen valvonnan toteuttamisesta toimialueellaan.

Huomio 3.

Tarkastuslautakunta katsoo lisäksi, että työhyvinvointia heikentää liian tiukat budjetit. Niukat resurssit näkyvät esimerkiksi työntekijöiden liiallisessa sitomisessa työpaikalleen. Heidän on ollut haastavaa verkostoitua muiden maakuntien asiantuntijoiden kanssa. Lisäksi e-passin käyttöehtoja on edelleen heikennetty tarkastuslautakunnan suositusten vastaisesti.

Tarkastuslautakunta toteaa positiivisena asiana henkilöstön keskinäisen vuorovaikutuksen ja tuen toimivan toisilleen muuten haastavina aikoina.

Vastine 3:

Keski-Pohjanmaan liiton rahoituskehys on varsin tiukka verrattuna esimerkiksi vastaaviin maakunnan liittojen talouskehyyksiin muualla maassa. Jäsenmaksujen perusteena on kunnan asukasluku, ja kuntien vastuuta Keski-Pohjanmaan liiton rahoituksessa on korotettu erittäin harkitusti. Ennuste on, että talouden haasteet ja tiukan talousraamin noudattamisen periaate tulee jatkumaan, pitkälti yleisesti heikkenevän kuntatalouden vuoksi. Liiton taloussuunnittelun keskeisenä periaatteena kuntien näkökulmasta ja kantana on ollut se, että jäsenmaksuosuuksia ei esitetä korotettavaksi muuten, kuin perustellusta syistä.

Kunta-alan uusi palkkaratkaisu nostaa palkkoja kumulatiivisesti yli 10 prosenttia kevääseen 2028 mennessä. Palkkojen nousu ja yleinen inflaatio on heikentänyt liiton käyttötalouden liikkumavaraa. Esimerkiksi vuoden 2026 kuntien jäsenmaksuosuuksia ei olla esittämässä korotettavaksi vaan palkan nousut katetaan muuta käyttötaloutta supistamalla.

KVTES 2022-2025 liitteen 16 kohdan 1 § mukaan virkamatka perustuu esimiesasemassa olevan viranhaltijan tai toimielimen antamaan matkamääräykseen, jonka tämä voi antaa johtosäännössä olevan valtuutuksen tai pysyväismääräyksen perusteella. Henkilöstön kotimaan matkasuunnitelmat hyväksyy lähiesihenkilö ja Keski-

Pohjanmaan liiton hallintosäännön mukaan ulkomaan matkasuunnitelmat hyväksyy maakuntajohtaja.

Vuonna 2024 henkilöstön kotimaanmatkojen määräraha 18 000 euroa. Henkilöstön kotimaan ja ulkomaan matkat toteutettiin suunnitellusti. Vuonna 2024 henkilöstön kotimaan matkasuunnitelmia hylättiin lähiesihenkilön harkinnan perusteella muutaman kerran. Yleensä syynä oli se, että tilaisuuteen pystyi osallistumaan etäyhteydellä sekä se, että kokonaismatka-aika oli suhteettoman suuri itse tapahtuman kestoon ja tärkeyteen. Maakuntajohtaja hyväksyi kaikki vuonna 2024 esitetyt ulkomaan virkamatkat.

Huomio 4.

Tarkastuslautakunta suosittaa analysoimaan päättyneen ohjelmakauden rahoituksen vaikutusta Keski-Pohjanmaan alueen koulutuksen tason, työllisyyden, BKT:n vaikutuksen ja yhteisöllisyyden kehittymisen näkökulmista.

Tarkastuslautakunta pitää arviointiprosessia tarpeellisena ja toivoo arviointiin ja sen tulosten tiedottamiseen tarpeellisia resursseja.

Tarkastuslautakunta suosittaa selkeyttämään ja resurssoimaan toimihenkilöille työhön tarpeelliseksi koettavan matkustamisen koulutus- ja verkostoitumistapahtumiin.

Vastine 4:

Keski-Pohjanmaan liitto on laatinut kattavan ohjelmakauden 2014–2020 hankkeiden vaikuttavuuden arvioinnin ja se on esitelty maakuntahallituksessa 6/2024 (ladattavissa myös liiton verkkosivuilta https://www.keski-pohjanmaa.fi/dl/1901/272c39/2014-2020_laadullinen_arviointi%20mkh_10062024%20%28ID%2017659%29.pdf).

Raportista voidaan jossain määrin arvioida tarkastuslautakunnan esittämiä asioita, kuten vaikutusta aluetalouteen, mutta syvällisempi tarkastelu vaatisi pidemmän aikavälin tarkastelua sekä lisäresurssia tarkastelun toteuttamiseksi, eivätkä suorat syy-yhteydet ole edes välttämättä mitattavissa tai osoitettavissa (vaikuttavuuden mittaamisen yleinen haaste).

Menneen ohjelmakauden hankkeiden vaikuttavuuden arvioinnin pohjalta on Keski-Pohjanmaan liitossa laadittu hankkeiden vaikuttavuuden arvioinnin prosessi nykyistä ohjelmakautta silmällä pitäen. Nykyisen ohjelmakauden vaikuttavuuden arvioinnin prosessi on jatkuvaa ja siihen on resurssoitu etenkin ohjelmakoordinaattorin työaika. On kuitenkin hyvä huomioda, että tuloksellisuuden arviointi on haastavaa tässä vaiheessa, koska nykyohjelmakauden 2021-2027 tähän mennessä 94 käynnistyneestä hankkeesta vasta viisi (5) on päättynyt.

Kokonaisuutena voidaan todeta, että Keski-Pohjanmaan liiton EU:n alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden vaikuttavuuden arviointi koostuu kahdesta rinnakkaisesta ja osin limittäisestä prosessista: hanketoimijoiden arviointiprosessista sekä hallinnollisesta vastaavasta. Hanketoimijoiden prosessi sisältää hanketoimijoiden (hakijat/toteuttajat) ja Keski-Pohjanmaan liiton rahoittajien suorittamat arviointiin liittyvät

toimenpiteet aina hankeideasta hankkeen päättämiseen ja (loppu)arviointiin saakka. Syntyneen tiedon koonnista ja käsittelystä vastaa ohjelmakoordinaattori. Tuloksena syntyy tietoa ohjelmakauden edistymisen seurantaan ja maakunnan suunnitteluun. Hallinnollinen prosessi lähtee edellä mainitusta tiedon tuotannosta. Saatu tieto viedään tiedoksi osavuosisiraportoinnin kautta liiton hallinnolle sekä alue- ja rakennepolitiikan osalta vuosittain maakunnan yhteistyöryhmälle. Hanketoimijoille sekä prosessista että tuloksista tiedotetaan säännöllisesti.

Tuloksellisuus raportoidaan maakuntahallitukselle osavuosisiraporttien yhteydessä ja tilinpäätöksessä.

Huomio 5.

Tilintarkastuskertomuksessa ei ole esitetty muistutusta ja tarkastuslautakunta on pääosin tyytyväinen liiton talouden ja hallinnon hoitoon. Tarkastuslautakunta kuitenkin pohtii, onko säästöt kohdennettu kaikilta osin oikein. Tilinpäätöksen osalta tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan tilintarkastuskertomuksessa esittämään lausuntoon.

Vastine 5:

Kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Keski-Pohjanmaan maakuntavaltuusto on hyväksynyt Keski-Pohjanmaan liiton talousarvion ja -suunnitelman vuodelle 2024 kokouksessaan 27.11.2023 § 13.

Kunta-alan palkkakehitys ja yleinen korkea inflaatio viime vuosina on johtanut liiton käyttötalouden supistumiseen. Keski-Pohjanmaan liiton talousarvio valmistellaan yhteistyössä tiimien kanssa. Valmistelussa noudatetaan kuntalain (410/2015) 110 §:n 3. momentin määräystä, jonka mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Vuoden 2024 talousarvioehdotus on laadittu tasapainoon.

Maakuntahallitus käy lähetekeskustelun liiton toiminnan ja talouden suunnittelun perusteita ennen suunnittelun käynnistymistä. Maakuntahallitus käsitteli vuoden toiminnan ja talouden linjauksia kokouksessaan 21.8.2023 § 69 ja antoi linjauksensa liiton toiminnan ja talouden suunnitteluun.

Liiton toiminnan ja talouden suunnitelma laaditaan yhdessä toimialueiden kanssa maakuntahallituksen linjausten mukaisesti. Tiimit esittävät suunnitteluvaiheessa määrärahatarpeensa, jonka perusteella valmistellaan talousarvioehdotus. Kyse on aina tulevan toiminnan suunnittelusta ja käytössä olevan rahoituksen punninnasta. Käyttöön suunniteltu rahoitus kohdennetaan siten, että se tuottaa parhaalla mahdollisella tavalla lisäarvoa maakunnan kehittämiseen ja liiton jäsenkunnille.

Huomio 6.

Toiminnan alueellista jalkautumista tulee kehittää, ja yhteistyön mahdollisuuksia voitaisiin hyödyntää jatkossa entistä paremmin. Toimiva sidostyhmätyöskentely on tärkeä osa liiton tavoitteiden saavuttamista. Lisäksi huomiona, että tarkastuslautakunnan tietoon ei ole tullut onko Totsu-ryhmillä (maakuntaohjelman toteuttamistyöryhmä) ollut kokoontumisia arviointivuoden aikana.

Vastine 6:

Maakuntaohjelman toteuttamisryhmät eli niin sanotut TOTSU-ryhmät ovat muuntuneet maakuntaohjelman teemaryhmiksi vuonna 2022. Muutos tehtiin, kun maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman (TOTSU) sijasta Keski-Pohjanmaan liitossa ryhdyttiin laatimaan kasvuohjelmaa sen vaikuttavuuden kehittämiseksi. Nykyisen käytössä ovat teemaryhmät: -Hyvinvointi ja ihminen (työvoima, osaaminen ja koulutus) -Elinkeinot (elinkeinot, TKI ja investoinnit) ja Ympäristö (aluerakenne, saavutettavuus, ympäristö ja digitalisaatio). Teemaryhmät ovat kokoontuneet säännöllisesti muun muassa tulevaisuuskatsauksen valmistelun yhteydessä sekä maakuntastrategian 2050 ja maakuntaohjelman 2026-2029 valmistelun työpajoissa. Työpajoihin on osallistunut kussakin suunnitteluvaiheessa noin 100 – 150 asiantuntijaa.

Lisäksi on nimetty erillinen SOVA-ryhmä maakuntahallituksen hyväksymän osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) mukaisesti.

Keski-Pohjanmaan liitto

Puheenjohtaja
Matti Louhula

Maakuntajohtaja
Jyrki Kaiponen